

Externý a interný pohyb finančných prostriedkov firmy

Nora Štangová¹

External and internal movement of firm's finances

The movement of finances is an indicator of actual financial situation of the firm and is influenced externally and internally. This article presents the analysis of this motion in one of our state firm, which indicates the form how to use these possibilities.

Key words: financial analyse, internal and external movement, value added tax, profit, revenue.

Úvod

Nástup trhovej ekonomiky si vyžiadal zmeny v myslení i v praktických postupoch finančného riadenia firiem. Podstata týchto zmien spočíva v autonómnosti stanovovania obsahu a štruktúry rozhodovania o výrobe aj investíciách. Dôležitým faktorom, ovplyvňujúcim činnosť firmy, je situácia na trhu (Vosoba et al., 1995).

Finančný manažment zdôrazňuje prioritu riadenia finančného hospodárenia firiem. V popredí jeho záujmu je sledovanie peňažných prúdov hotovosti a tvorby a použitia zisku firmy, štruktúry zdrojov financovania a štruktúry kapitálu. V predkladanom príspevku sa sústredím na sledovanie pohybu finančných prostriedkov externe aj interne modelovej štátnej firmy, ktorú z pochopiteľných dôvodov nemôžem menovať ani uvádzať z nej súhrnné výkazy.

Analýza pohybu finančných prostriedkov v modelovej firme

Každá podnikateľská činnosť je sprevádzaná množstvom rôznych peňažných vzťahov. Sústavu týchto peňažných vzťahov, do ktorých firma pri získavaní finančných zdrojov vstupuje pri ich alokácii (umiestnení) a viazaní v jednotlivých zložkách majetku, pri produktívnom využívaní tohto majetku a pri rozdeľovaní dosiahnutých výsledkov, môžeme definovať ako firemné financie (Vlachynský, 1993). Vonkajšie financovanie znamená príliv kapitálu zvonka (externý pohyb). Vnútroň pohyb je vytváraný vlastnou produkčnou činnosťou. Produkčný cyklus je pohyb fondov, ktoré menia vo výrobnom procese svoju formu a nazývame ho interný pohyb. Schému interného a externého pohybu finančných prostriedkov znázorňuje obr. č.1.

Základný externý pohyb finančných prostriedkov z firmy predstavujú dane, ktoré modelová firma uhrádza zo zisku (resp. z nákladov, napr. cestná daň). Je teda plátcom cestnej dane, DPH a dane z nehnuteľností. Nakoľko sa jedná o štátnu firmu, ktorá je dotovaná zo štátneho rozpočtu, je oslobodená od dane z príjmu. Tabuľka č.1 predstavuje vývoj platieb daní, ktoré sú základom externého pohybu finančných prostriedkov :

Tab.1. Pohyb platieb daní.

Dane (v tis.Sk)	obdobie 1	obdobie 2	obdobie 3
Daň z príjmov	-	-	-
Cestná daň	7 661	7 835	7 335
Daň z nehnuteľností	13 224	16 683	16 794
Daň z pridanej hodnoty	125 406	141 051	133 574
SPOLU	146 291	165 569	157 703

Najnižšia hodnota platieb daní bola v období 1, kedy sa znížila daň z nehnuteľností na polovicu. V tejto oblasti pôsobí daňová politika štátu a jej neustále dotváranie, resp. zmeny.

¹ Doc.Ing. Nora Štangová, CSc. Katedra riadenia výrobných procesov Fakulty BERG Technickej univerzity, Boženy Němcovej 3, 043 84 Košice

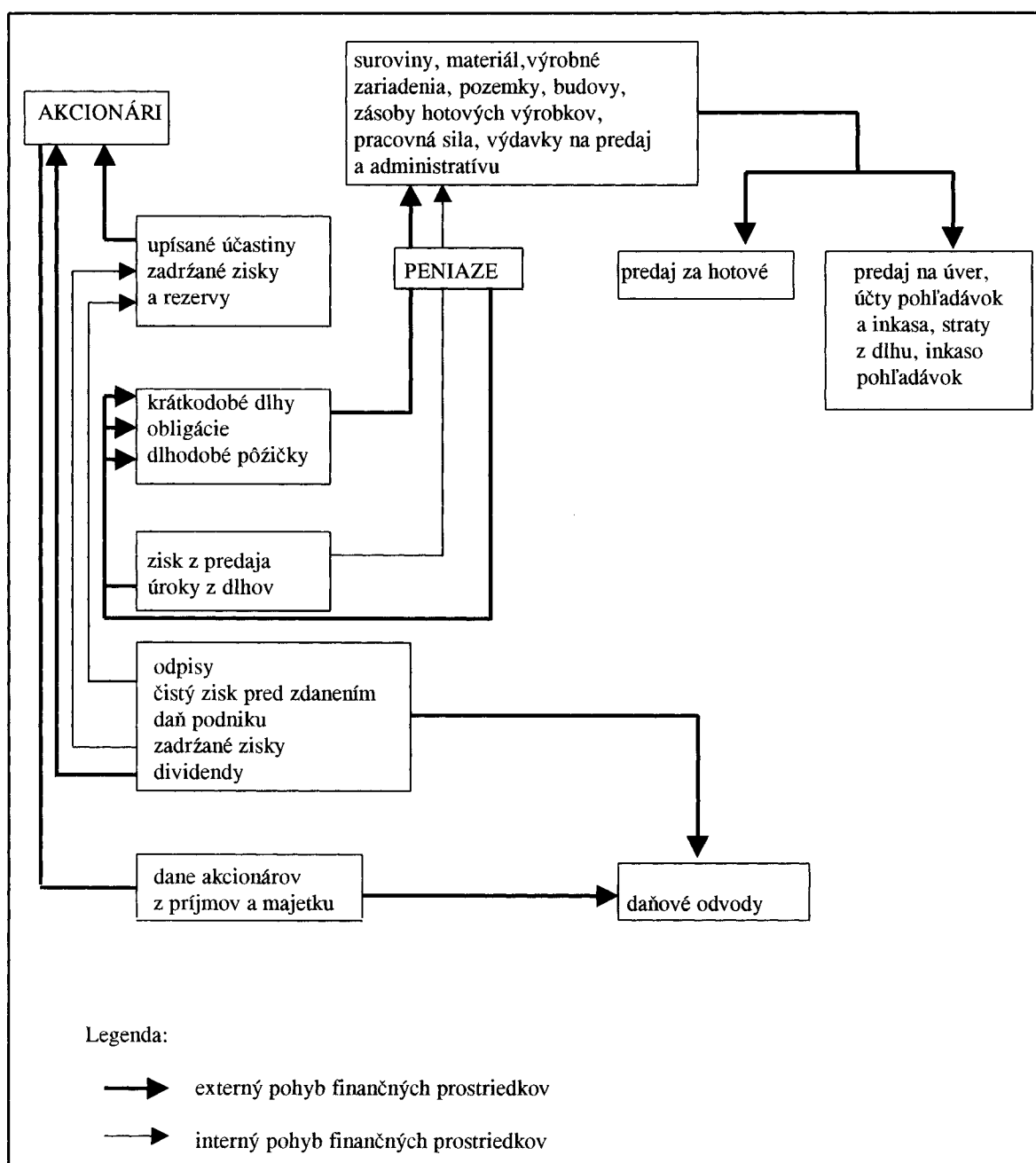
(Recenzenti: Doc.Ing. Jaroslav Dvořáček, CSc. a Prof.Ing. Vladimír Vodzinský, CSc. Revidovaná verzia doručená 23.10.1997)

Externým zdrojom plynúcim do firmy zvonka sú tržby, ktoré by mali tvoriť jej základný zdroj. Tieto predstavujú 87% z celkových výnosov a ich vývoj v základnom členení na tržby z výrobnéj a nevýrobnéj činnosti zachyčuje tabuľkeč.2 :

Tab.2. Vývoj tržieb.

TRŽBY(v tis. Sk)	obdobie 1		obdobie 2		obdobie 3	
	Sk	%	Sk	%	Sk	%
z výrobnéj činnosti	907 723	98,7	1 070 917	98,88	971 666	98,78
z nevýrobnéj činnosti	11 585	1,3	12 164	1,12	11 921	1,22
SPOLU	919 308	100	1 083 081	100	983 587	100

Tržby z hlavnej činnosti predstavujú hlavný výrobný program firmy, ktorý z pochopiteľných dôvodov neuvádzam. Nevýrobné činnosti obsahujú bytové hospodárstvo, výpočtové stredisko, závodnú kuchyňu, atď.

Obr.1. Pohyb finančných prostriedkov.

Najklasikkejším spôsobom získania externých zdrojov sú bankové úvery. Úvery firma obmedzuje na krytie bežných a prevádzkových potrieb. Vývoj úverov je v tabuľke č.3.

Tab.3. Vývoj úverov.

ÚVERY (v tis. Sk)	obdobie 1	obdobie 2	obdobie 3
Dlhodobé úvery :			
-úver na trvalo sa obracajúce zásoby	17 703	14 162	10 622
-bezúročná pôžička	-	-	8 022
Krátkodobé úvery :			
-revolvingový úver	65 000	65 000	65 000
-eskontný úver	-	-	30 000
SPOLU	82 703	79 162	113 644

Krátkodobý revolvingový úver bol použitý na obežný majetok. Eskontný úver znamená prevod práv vyplývajúcich zo zmenky na peňažný ústav.

Ako bolo vyššie povedané, sledovaná firma prijímala aj priame finančné podpory od štátu - dotácie, a to v členení na investičné a neinvestičné, čo ukazuje tabuľka č.4.

Tab.4. Vývoj dotácií v období 3 rokov.

DOTÁCIE(v tis. Sk)	obdobie 1		obdobie 2		obdobie 3	
	Sk	%	Sk	%	Sk	%
neinvestičné	105 952	92,17	102 088	84,21	107 310	88,80
investičné	9 000	7,83	19 139	15,79	13 540	11,22
SPOLU	114 952	100	121 227	100	120 850	100

Nepriame finančné podpory vychádzajú z využitia regulačných nástrojov štátu, a to z daňových úľav, ktoré predmetná firma používa. Na krytie krátkodobých potrieb firma použila aj svoje záväzky, ktoré vyjadrujú jej dlh voči nebankovým subjektom. Pohyb záväzkov za tri sledované obdobia je v tabuľke č.5.

Tab.5. Pohyb záväzkov.

ZÁVÄZKY (v tis. Sk)	obdobie 1	obdobie 2	obdobie 3
- z obchodného styku	77 798	88 113	63 872
- voči zamestnancom	24 878	24 647	25 836
- zo sociálneho zabezpečenia	9 143	9 371	10 775
- daňové	7 786	7 624	10 144
- iné	12 601	15 704	19 053
KRÁTKODOBÉ SPOLU	132 206	145 459	129 675

Klesajúcu tendenciu majú záväzky z obchodného styku (hlavne z dlhodobého pohľadu), narastajú hlavne záväzky daňové.

Interný pohyb finančných prostriedkov, ktorý obsahuje 3 oblasti: prostriedky (hmotný investičný majetok), materiál (obežný majetok), pracovnú silu, znamená vlastne alokáciu kapitálu. Kapitál sa umiestňuje v rámci interného pohybu do jednotlivých zložiek majetku (to závisí od finančného rozhodovania vedenia firmy). Najlikvidnejšou časťou je obežný majetok, ktorého každá zložka má iný čas obratu, t.j. finančné zdroje v nej viazané sa premenia na peniaze za iný čas, čím ovplyvňujú výšku potreby zdrojov financovania. Pohyb obežného majetku v jeho štruktúre je v tabuľke č.6.

Tab.6. Pohyb obežného majetku.

OBEŽNÝ MAJETOK (v tis. Sk)	obdobie 1	obdobie 2	obdobie 3
Zásoby	109 763	137 143	130 097
Pohľadávky	199 009	225 391	309 744
Finančný majetok	154 759	107 200	83 483
SPOLU	463 531	469 734	523 324

Z tabuľky je jasná prevaha pohľadávok, ktoré môžu znižovať solventnosť firmy. V súvislosti s nimi sa treba pozrieť na záväzky. Ich porovnanie je v tab.č.7.

Tab.7. Porovnanie pohľadávok a záväzkov.

UKAZOVATEĽ (v tis. Sk)	obdobie 1	obdobie 2	obdobie 3
Pohľadávky	196 917	223 106	306 865
Záväzky	77 798	88 113	63 872
ROZDIEL	119 119	134 993	242 993

Za celé sledované obdobie pohľadávky prevyšujú záväzky troj aj viacnásobne, čím sa značne obmedzuje likvidita firmy.

Druhú oblasť interného pohybu predstavuje hmotný investičný majetok (HIM), ktorý predstavuje v štruktúre majetku 94,85%. Vývoj investícií v období troch rokov ukazuje nasledovná tabuľka č.8.

Tab.8. Vývoj investícií.

UKAZOVATEĽ	obdobie 1	obdobie 2	obdobie 3
Investície (v tis. Sk)			
- hmotné	57 157	151 392	80 340
- nehmotné	-	-	319
Spolu investície	57 157	151 392	80 669
- vlastné zdroje (%)	85,25	87,64	83,21
- investičné dotácie (%)	15,75	12,64	16,79

Súhrnné zhodnotenie a záver

Ako bolo vyššie konštatované, externý pohyb finančných prostriedkov je ovplyvňovaný situáciou "okolia" firmy a tiež vlastnou činnosťou firmy, resp. jej potrebami. Takže externý a interný pohyb sú navzájom úzko spojené časti.

Pri zhodnotení externého finančného toku doporučujem zaoberať sa:

- a) výpočtom ceny cudzieho kapitálu a priemernými nákladmi,
- b) porovnaním vplyvu rentability vlastného kapitálu na vlastnícku štruktúru.

ad a) Z porovnania cien vlastného a cudzieho kapitálu vyplynie, ktorý spôsob krytia firmy je výhodnejší, lebo cudzí kapitál je meraný úrokmi a vlastný kapitál priemernými nákladmi vlastného kapitálu (resp. dividendami pri akciovej spoločnosti).

ad b) Ak rentabilita ako pomer zisku k celkovému kapitálu bude nižšia ako náklady cudzieho kapitálu, pôjde o záporný "leverage factor" (lever = páka). Úlohou firmy v tomto prípade bude zabrániť zvyšovaniu podielu externého pohybu z hľadiska prílivu cudzieho kapitálu, lebo tento bude neprimerane zaťažovať firmu vysokými úrokmi. Sú tu aj viaceré iné možnosti riešenia, ale táto oblasť presahuje rámec uvedeného článku a budem sa ňou zaoberať v niektorých ďalších publikáciách.

Literatúra

Novak, Z.: Proces adaptácie organizačnej jednotky na podmienky trhového hospodárstva. Uhlí-Rudy-GP č.4/1994, s.128 - 133.

Vosoba, P. et al.: Změna finančního myšlení. Praha, ORBIS, 1995, s.17 - 19.

Vlachynský, K.: Finančný manažment. Bratislava, ELITA, 1993, s.75 -120.